



Christopher Hvidts plass

Denne ærverdige plassen i byens historie har også hatt navnet Øvre torv og Steentorvet, sistnevnte etter garver Otto Anton Steen, som hadde bolig der og for øvrig var byens ordfører i 1845

Det fullstendige navnet vi bruker nå, oppsto 1. april 1856. Da ga den kjente byborger, smed, kjøpmann, skipsreder, trelasthandler, vertshuseier, potetdyrker, brennerieier, teglverkseier m.m. Christen Lorentz Sørensen (ca. 1777-1859) plassen i gave til Sandefjord kommune.

At Christopher Hvidt (1780-1862) ble hedret med navnsettingen, var høyst fortjent. Han ble omtalt som dyktig handelsmann, skipper, reder, velgjører og aktiv i byens ve og vel. Under Napoleonskrigene sørget

han for å avverge matnød ved å frakte hjem korn på dristig vis til tross for Englands blokader av sjøveis trafikk. (Kfr. Henrik Ibsens Terje Vigen.)

Mer om Christopher Hvidts plass, de nevnte personer, Thaulowfontenen og annet knyttet til denne stolte plassen i byens historie kan leses i mange utgaver av Kulturminner utgitt av Sandar Historielag og tilgjengelig i SLS' litteraturarkiv Bokhylla.

I dette nummeret av bladet Lokalhistorie skal vi begrense oss til omtale av saker i den nyere historie på og nær Christopher Hvidts plass. Av og til vil vi forkorte plassens navn til bare Hvidts plass eller Chr. Hvidts plass.

På dette flyfotoet tatt av Karsten Benjaminsen for SB i 1973 kan vi bl.a. se at Ivar Halvorsen store bakeribedrift er komplett, at dr. Gollers hus finnes, at Sperres butikk og gårdsplass med innkjørsel fra to kanter er i full drift, og at det parkeres tett i tett langs Museumsgatas vestsida, der det kanskje også lå et vaskeri og renseri? Legg ellers merke til at det ligger hus på begge sider av krysset Landstads gate/Storgata/Museumsgata, at Skorges trelastlager ruver og at Hotel Atlantics bygningsmasse er betydelig mindre enn i dag.

Du som er medlem av SLS, kjenner du noen med interesse for lokalhistorie, la dem få vite om dette bladet.

Vi ønsker å gi bladet størst mulig spredning blant befolkningens mange mimrevenner.

Øverst i Storgata ser vi her til høyre Hvidts plass 1, som en gang i tiden ble påbygget en etasje. I dag pryder Pia Blomster hjørnet, men lenge før det åpnet i 1913 en ung Ingvar Aker-Iversen, far til dagens Ingvar, sin meget velassorterte butikk her med klær for damer og herrer, tekstiler for hus og hjem, herunder gardiner og sengetøy.



Portrøm fra Storgt. til Hans Sperre a/s

En søndagsstille Chr. Hvidts plass på 1960-tallet.

Foto: SLS' bildebase.

Ved siden av holdt en sadelmakerforretning til. I 1936 flyttet Aker-Iversen til egen gård i Skolegata 5. Inn på hjørnet ved Hvidts plass kom da Gustavsen & Henriksens farvehandel. Senere flyttet Gustavsen alene til Aagaards plass, og ble erstattet av butikken vi ser, nemlig E. Lie.Haugen, som deretter flyttet nedover i Storgata. Også A. Gogstad garn og trikotasje har vært i gården. Hvem som senere kom på hjørnet, før Pia Blomster, ber vi leserne tipse oss om. Før

rørlegger Magnus Andersen kom inn i gårdens høyre side, har det ligget en tobakksbutikk, kanskje også en garn- og brodeributikk i samme lokale.

I venstre bildekant ses Nicolaysens Bokhandel etabl. 12.12.1945 i Borgegården, samt portrommet inn til Sperres butikk. Legg merke til at Thaulowfontenen bare er utstyrt med en skulptur, den som nå står i Kirkeparken. Det flotte fontenetårnet og smijernsgjerdet mangler.



Slik var det ved Sperres butikk til 1983

Foto: SLS' bildebase

Mellom Borge- og Sperregården (henh.vis Storgt. 21 og 25) var det til 1983 helt åpent. Vi ser inn i det som fra gammelt av var Hans Sperres bakgård med staller, garasjer og innholdsrike lagre med alt det en velrenommert skips- og kolonialhandel måtte kunne levere. Store leveranser av proviant og husholdningsvarer til handels- og hvalfangstflåten var en viktig del av driftsgrunnlaget. Tollplombert transittlager fantes der. Den hvite, lave bygningen bak til v. rommet utvidelsen i 1980 av butikkarealet, det som fikk navnet Sperretorvet. Firmaet ble da aktivt ledet av Knut Sperre.

I høyre bildekant ses en bit av Nicolaysens bok- og papirhandel, etabl. 1945, senere videreført av Grete og Cato Galteland, som også hadde en kontorutstyrsavd. inne i gården. Inntil okt. 2022 drev Gogstad Mens Wear butikk i hele 1. etasje.



Slik er det i dag.



Menneskene bak en næringsvirksomhet har alltid spilt en viktig rolle for trivsel og hygge i og rundt lokalene de holdt til i. En av dem er nå pensjonerte **Hans Martin Lang**. Ikke bare preget han som leder og menneskevenn bakeribedriften han forvaltet sammen med sin kone Bente. Han brydde seg i høy grad om at Hvidts plass skulle fremstå ryddig, pyntet og vakker. Som for eks. da han i 2006 tok initiativ til og organiserte spleiselag blant næringsdrivende på Hvidts plass for å samle inn penger til nytt smijernsgjerde rundt fontenen.

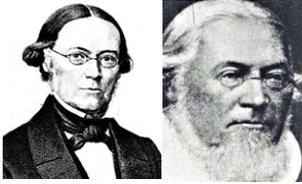
På bildet er han sammen med **Gunlaug Riis Aakerholt**, leder av komiteen for folkefesten under byjubileet 1995. Her planlegges det som skulle bli verdens lengste bløtkake i Badeparken 23. juni 1995. Foto: Olaf Akselsen SB/SLS' bildebase.



En annen betydelig personlighet ved Hvidts plass var **Knut Sperre**. Utadvendt og populær kjøpmann, aktiv i organisasjonsliv, historieinteressert og god til å fortelle.

Foruten å videreføre og utvikle en velansett kolonial- og dagligvarebutikk, var han oppfinnsom og aktiv når det gjaldt å praktisere god samfunnsånd. Det viste seg ikke minst i de mange innsamlingsaksjonene med veldedige formål han tok initiativ til med butikken som base. Her er han i en innsamling av klær og utstyr til Polen i 1986. Foto: SB.

Landstads gate



Landstads gate er oppkalt etter sogneprest og salmedikter Magnus Brostrup Landstad, som den 14. september 1859 kom til Sandefjord fra Halden. Landstad var født 7. oktober 1802 på Maasø prestegård i Finnmark, der hans far var sogneprest. I 1820 kom far til Seljord i Telemark. I 1839 overtok Magnus prestekallet etter sin far. I Seljord, som han elsket, tilbragte han 9 lykkelige år, men søkte seg så til Sandar i 1859, og ble her til 1877, da han flyttet til Kristiania (Oslo) der han døde i 1880.

Landstad var 57 år da han kom til Sandar. Hans helse var da ikke den beste, så han hadde vanskelig for å ofre seg for sin prestegjerning her som han gjerne hadde villet. I denne tiden var han også midt oppe i arbeidet med sin salmebok, som ble ferdig og autorisert i 1869. Han sier selv at han dessverre kom for lite rundt i bygden og ble for lite kjent med menigheten og bygdens folk, så det var mest fra prekestolen at han fikk kontakt med sine tilhørere. På sine eldre dager fikk han svakheter i stemmen, så mange hadde vanskelig for å følge med i hans gode prekener. Landstad ble den mest landskjente av alle Sandars prester. Ved sin utgivelse av norske folkeviser og ved å fremheve våre folkeminner står han ved siden av Asbjørnsen og Moe, som den store kulturpersonlighet i folkelitteraturen. Han skrev vakre ting i vers og prosa, men det var som salmedikter han ble den betydeligste i vårt land. Hans Holmens vakre Landstadmonument foran Sandar kirke er også et verdig minne om en av våre store prester. Landstads gate er en av våre hovedtraseer i Sandefjord og går i øst fra Sandar kirke og vestover til Sandefjordsveien.

Teksten er hentet fra Sandefjords Blads bok av Henrik Sandberg, «Gatenavn i Sandefjord».

Bildet er trolig tatt tidlig på 1980-tallet. Huset til venstre er Storgata 18, der Johnny Hansen & Co. da holdt til med salg av kontormaskiner. I det samme lokalet hadde Arthur Rismyhr drevet kafé etter krigen. Om det etter Rismyhr snart kom et annet serveringsfirma, er vi usikre på. Men det vi er helt sikre på er at det til ca. 1968 lå en snackbar der med navnet Ringbaren. For i 1968 overtok Fotograf Arveschoug a/s lokalet og åpnet fotoforfretning der. Cato Arveschoug tok bilder før og etter overtagelse av lokalet.



Foto: Thorstein Mathisen/SLS' bildebase



Foto: Fotograf Arveschoug

Bildet over: Viser fasaden på Storgt. 18 til høyre for portrommet før Arveschoug tok over lokalet i 1968. Bildet til høyre: Ringbaren før den ble tømt og bygget om til fotobutikk med kundemottagelse, atelier og mørkerom.



Foto: Fotograf Arveschoug.



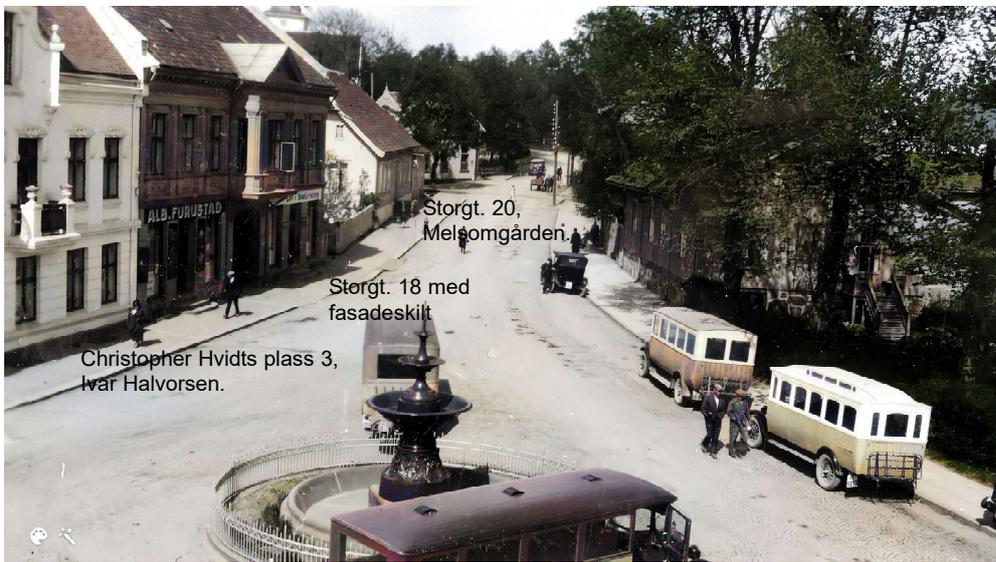
Foto: Fotograf Arveschoug.

Fotograf Arveschoug drev på Hvidts plass fra 1968 til 1979. Han flyttet til Storgata 12 da Sandefjords Blads lokaler der ble ledige. Da Arveschoug begynte på Hvidts plass, var det flere virksomheter inne i gården. Blant dem skomaker Rolf Johansen (eller Jonassen), snekker Robert Nilsen og rammemaker og forgyller Otto Staalstrøm. Da Staalstrøm sluttet, overtok fotografen rammeverkstedet, og da også skomakeren ga seg, ble hans lokale bygget om til fotoatelier. Forøvrig vil eldre kunne huske at det var håndverkere og andre bedrifter i mange av byens bakgårder.



Foto: SLS' bildebase.

Mens vi er på Hvidts plass, kan vi nevne at det var en fotobutikk der til ca. 1950, Hertha G. Pihl, i lokalet til høyre etter hjørnet med inngang til Halvorsens bakeributikk. Se filmskiltet. Senere ble det lokalet til baker Ivar Halvorsens konditoriavdeling.



Hvidts plass var også en trafikkplass. Den første rutebilstasjonen ble anlagt ved jernbanens godshus, før den ble flyttet til Hvidts plass, der den var til 1931, da Aagaards plass overtok. Samlokalisering med drosjene var nok smart. Det kan se ut som at drosjene var der litt senere, for bilene kan være 1930-35-modeller. Kiosken ved siden av Sperregården tilhørte drosjene. Det kan nevnes at der det store treet står, søkte Norske Shell lenge om å få anlegge en bensinstasjon. Det ble en mye omdiskutert sak. Vet du noe, tips oss.



De to bildene her er velvillig utlånt av Finn Egil Johannessen, som også har bidratt med opplysninger.



En stor begivenhet. Den skjedde 9. august 1929 da kronprins Olav og kronprinsesse Märtha besøkte byen i anledning et nordisk studentmøte. De to var temmelig nygifte, bryllupet var 21. mars. Bilen de sitter i er en Buick 1928, utlånt av konsul Johan Rasmussen, som forøvrig var i vel-

komstkomiteen. Kronprinsparet spiste lunsj på Atlantic før de ble kjørt gjennom byen for å gå ombord i båtene Stabil og Ekspedit til en kort sjøtur og omvisning i kokeriet C. A. Larsen. En fyldig omtale av besøket er skrevet av Karsten Benjaminsen i bladet Øyeblikk 27.2.2004.



Foto: SB/SLS bildebase.

Gammelt vannrør av tre, utgravd ved Hotel Atlantic 1960. Kan vi i vår tid klare å tenke oss hvordan disse rørene ble lagt på kryss og tvers av byens sentrum i den offentlige vannforsyningsens første tid? Og når og av hvem ble slike rør laget. Mannen på bildet, Dankert Østensen, undret seg kanskje over det samme. Vi tar gjerne imot opplysninger rundt slike undringsspørsmål om forhold i byens historie.

Politiet har hatt en mann i arresten i natt, og han var antagelig glad til, slik som det regnet. (Notis i Vestfold 1958)

Grisebilen kommer til Haukerød onsdag kl. 12 og Aagaards plass kl. 12.30. Erling Freberg, Skoppum. (Ann. Vestfold 1958)

Nykokt ertesuppe hver tirsdag og torsdag kr. 1,- pr.liter. Christensen Moes etterfølger. (Annonse i Vestfold 1958)

Drosjebilene i Sandefjord er nå blitt utstyrt med et skilt det står Taxi på. En stor fordel for utlendinger som ikke forstår hva Drosje betyr. (Notis i Vestfold 1958)

Redaksjonen i bladet Lokalhistorie består foreløpig av Per Marvin Tennum tlf. 913 88 915 og Sven Erik Lund tlf. 928 27 154
post@sandefjordlokalhistoriske.no

Likte du noe i bladet?

Hvis ja, fortell det til oss. Så får vi vite at ikke alt arbeid med det er forgjeves. Det er vår eneste belønning - og oppmuntring til å fortsette.

Kan vi også få foreslå at du forteller det til noen som ikke er medlem i foreningen. Kanskje blir det et nytt medlem av det?